

Veiligheid nooit gegarandeerd: klaarmaken voor gevolgen overstrooming

De veiligheid in Nederland tegen overstroomingen is nooit honderd procent te garanderen. Moeten we niet meer rekening houden met de gevolgen van een overstrooming en bijvoorbeeld oefenen met evacueren? En hoe veilig moeten we Nederland maken? Hoe goed is goed genoeg? Hoe kan het dat we enerzijds roepen dat de bestuursstructuur voor water goed in elkaar steekt en anderzijds zeggen dat de bestuurslagen elkaar tegenwerken als het om grote beslissingen gaat? Grote vragen die aan de orde kwamen tijdens het toekomstdebat 'Water, aarde en samenleven 2006: Van dreiging naar kansrijke ruimte'. De aanwezigen, onder wie kroonprins Willem-Alexander, waren getuige hoe dagvoorzitter Sven Kockelmann uit alle macht antwoorden uit de verschillende panelleden probeerde te trekken.

De insteek van het door het BlomBerg Instituut georganiseerde debat was de vraag hoe we Nederland in de toekomst veilig kunnen maken en houden voor het water. Klimaatverandering, inklinking, kantelen van de aardschol, al die zaken hebben een significante impact op het waterbeheer. Maar hoe zetten we die bedreigingen om in mogelijkheden? Nadat Gerbrand Komen van het KNMI een samenvatting van de meest recente klimaatscenario's had gegeven, was de vloer aan Mark Dierikx, Directeur-Generaal Water van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en Johan Osinga, Directeur Visievorming, Ontwerp & Strategie van het Ministerie van VROM. Op de vraag of we nu al ingrijpende maatregelen moeten nemen, stelde Osinga dat dat een dilemma is. De veranderingen zijn meer een evolutie dan een revolutie. De lange periode waarvoor we plannen maakt het moeilijk om nu de juiste maatregelen te nemen. Wel kunnen we bij het bouwen van nieuwe infrastructuur meer rekening houden met de kwetsbaarheid bij overstroomingen. Belangrijke projecten zouden meer naar het oosten geplaatst kunnen worden, aldus Osinga.

Mark Dierikx pleitte voor meer aandacht voor de gevolgen van een overstrooming. Er moet meer aan risicomanagement worden gedaan. Ook zou de verantwoordelijkheid voor veiligheid niet alleen bij de overheid moeten liggen. Burgers moeten zich meer bewust worden van de risico's die ze lopen. Een verzekering voor bijvoorbeeld wonen in de uiterwaarden of lage gebieden kan daarbij helpen. Ook moeten burgers weten wat ze moeten doen als daadwerkelijk een overstrooming plaatsvindt, aldus Dierikx. Het liefst zou hij morgen al een schop in de grond steken om Nederland veilig(er) te maken.

In een parallelsessie over veiligheid werd 's middags de vraag opgeworpen hoe goed goed genoeg is. Hoe veilig moet je Nederland maken met in je achterhoofd de

gedachte dat absolute veiligheid een utopie is? Zwakke schakels zullen er altijd zijn. Door de zwakste schakel te verbeteren, wordt de één-na-zwakste schakel automatisch de zwakste. Omdat een ramp nooit te voorkomen is, moet er meer aandacht komen voor de gevolgen van een overstrooming. De gevolgschade zou wel eens hoger kunnen zijn dan de directe gevolgen van een overstrooming. Ook de bevolking moet weten wat wel en niet te doen tijdens en na een overstrooming. Daarbij moeten de deskundigen en bestuurders niet uit het oog verliezen dat bij een ramp emoties een bepalende factor zijn.

Een tweede parallelsessie ging over water en mobiliteit. Daarin bleek dat de veiligheidsnormen voor water en de bereikbaarheid niet overeenkomen. Ondertunnelde weggedeeltes zullen bij een overstrooming onderlopen, waardoor evacuatie over die wegen niet mogelijk is. Ook heftige regenval kan ertoe leiden dat de bereikbaarheid verslechterd. We zullen moeten accepteren dat sommige gedeeltes van Nederland af en toe niet of slecht bereikbaar zijn.

Bij de sessie over natuurlijk water werd geconstateerd dat er op dit moment al veel ideeën zijn om ruimte voor water te combineren met natuur. Het is nog niet

nodig om alles af te timmeren, maar nu is wel de tijd om te experimenteren.

Tenslotte leverde de sessie over bouwen in laaggelegen gebieden een fundamentele vraag op. Moeten mensen in hooggelegen gebieden meebetalen als op laaggelegen of kwetsbare gebieden gebouwd wordt? Daar kwam geen duidelijkheid over. Wel waren de aanwezigen het erover eens dat als op die plaatsen gebouwd wordt, er duurzame beschermingsmaatregelen genomen moeten worden. Ook moeten de bewoners zich bewust zijn van het feit dat ze op een kwetsbare plek wonen en af en toe wateroverlast kunnen hebben.

Bestuurders versus technuten

De opstelling van het debat tussen bestuurders en technuten was illustratief voor de verhoudingen in de waterwereld: de bestuurders zaten aan één ronde tafel, de technuten aan een andere. Lenie Dwarshuis, gedeputeerde van Zuid-Holland, stelde de vraag hoe veilig we willen zijn en wat het mag kosten. Volgens Pier Vellinga, hoogleraar Milieukunde en voorzitter van de Stichting Milieu en Natuur, geven we nu verzeleken met andere veiligheidsmaatregelen weinig geld uit aan waterbeheer. Gezien de vele slachtoffers die bij een overstrooming zouden

De Maeslantkering.

vallen, is 0,2 procent van het BNP niet veel. Hij pleitte dan ook voor een verhoging naar 0,4 procent om het achterstallige onderhoud weg te werken en toekomstveilige maatregelen te nemen. En passant reageerde Vellinga op een opmerking van Dierikx, die stelde dat Nederland nog nooit zo veilig was. Volgens Vellinga "zegt Dierikx op geruststellende toon de meest vreselijk dingen." Dierikx riposteerde door te stellen dat we naar de normen van de wet nog nooit zo veilig zijn geweest en vroeg of de normen dan aangepast moeten worden. Vellinga stelde daarop dat de normen beter op regionaal niveau vastgesteld kunnen worden. Dat leverde wel de vraag op hoe de financiering dan moet gebeuren.

Het plan voor een regionale veiligheidsnormering kan op steun van dijkgraaf Geluk rekenen. Hij stelde dat Nederland helemaal "dichtgeregeld" was. De vraag of het opheffen van de waterschappen, zoals de PvdA in haar verkiezingsprogramma heeft staan, daar verbetering in zou brengen, beantwoordde hij met een stellig nee. Na enig doorvragen van de dagvoorzitter gaf Geluk aan dat bij de provincies wel het één en ander zou kunnen veranderen. Dwarshuis greep daarop in door te stellen dat nu geen debat over structuur moet ontstaan.

Om voor onszelf én de rest van de wereld duidelijk te maken waar we staan, moeten we hardop zeggen dat we blijven wonen waar we zijn, stelde Vellinga. De eerste 300 jaar verhuizen we niet. Als we die stelling hebben ingenomen, moeten we de daarbij horende maatregelen nemen en de financiering regelen. Verder moeten we de versnippering, zowel op financieel- als kennisgebied aanpakken. Overigens is die kennis, die wel degelijk aanwezig is, goed te gebruiken om in het buitenland geld te verdienen, aldus Vellinga.

Politici

Als afsluiter was het de beurt aan de waterwoordvoerders van de drie grote politieke partijen om naar de toekomst te kijken. Jan Boelhouwer (PvdA) bleek zowel in de zaal als bij zijn collega's weinig begrip te vinden voor het partijstandpunt om de waterschappen af te schaffen. Wel waren hij, zijn VVD-collega Janmarc Lenards en CDA-er Erik Lith het eens over de noodzaak de financiering van het waterbeheer beter af te dekken. Ook moet in de toekomst beter nagedacht worden over de plaats van water in het land. Volgens Boelhouwer zou het achteraf veel beter zijn geweest de HSL-lijn op een dijk van zes meter te bouwen. Dat zou voor compartimentering zorgen mocht er onverhoopt een overstroming plaatsvinden.

Uit het debat bleek dat de verkiezingen eraan komen. Van Lith beschuldigde het PvdA-programma van populisme, maar voordat die discussie verder kon gaan, greep voorzitter Kockelmann in. Uiteindelijk bleek de afstand tussen de politici toch niet zo groot te zijn. Over meer geld voor waterbeheer, rekening houden met water en (meer) verantwoordelijkheid en bewustwording van de burger waren de heren het eens. De randvoorwaarden verschillen per partijprogramma, het doel niet.